

Ποιο μήνυμα πρέπει να στείλουν Αθήνα και Λευκωσία στο παιχνίδι της μετακύλισης ευθυνών από τον θύτη στο θύμα που παίζει η Αγκυρα

Ο επικίνδυνος παροξυσμός Ερντογάν και η «ουδετερότητα»

ΤΟΥ Α. ΛΥΚΑΥΤΗ

Θέμα κοινής λογικής: ο εθνικιστικός παροξυσμός Ερντογάν (που εκδηλώνεται με κατά συρροήν παραληρήματα εδαφικής διαστολής της τουρκικής επικράτειας) είναι παντελώς ασύμβατος με τις έωλες προσδοκίες αποδόσεως κατακτημένων (και κατεχομένων) κυπριακών εδαφών. Και όταν μάλιστα από πουθενά δεν πιέζεται να το πράξει. Τόσο απλό. Παρόλο που αυτό μπορεί να καλλιεργείται στο πλαίσιο ευδιάκριτου τακτικισμού. Κάτι που αποτελεί άλλωστε πάγια συνταγή για μετακύλιση ευθυνών από τον θύτη στο θύμα. Και που αιτιολογεί πολιτικά την κλασική στρατηγική των αδιεξόδων, που στην προκειμένη περίπτωση εφαρμόζεται από την Αγκυρα εδώ και μισό κυριολεκτικά αιώνα σε ό,τι αφορά την Κύπρο.

Οι δύο προκλήσεις

Το ανησυχητικότερο στην προκειμένη περίπτωση όμως είναι ότι τώρα:

1. Η εκδίωξη των επεκτατικών αυτών συνδρόμων προεκτείνεται σε όλο το περιφερειακό εύρος. Προς κάθε δηλαδή κατεύθυνση. Και ως προς τον Ελληνισμό ειδικότερα, καλύπτει κρίσιμες παραμέτρους της εθνικής επικράτειας, τις οποίες και ορέγεται ο ανατασσομένος νεοσσοφωμικός μεγαλοιδεατισμός.

2. Ενώ για πρώτη φορά (και τόσο απροκάλυπτα) μια χώρα που θέλει να διασκεύσει την πύλη της ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης για να ενσωματωθεί στους κοινοτικούς θεσμούς εγείρει υθές θέμα επαναγεωγραφίσεως συνόρων, ουδείς εξεγείρεται! Ούτε η Ευρώπη. Που την αφορά πιο άμεσα. Ούτε η Ουάσινγκτον ως ηγέτις της Συμ-

μαχίας, στην οποία ενσωματώνονται και οι απειλούντες και οι απειλούμενοι.

Ενδοσυμμαχική θύελλα

Παρόλο που σε περίπτωση ενεργοποιήσεως ακόμη και μέρους όσων ο Ερντογάν εξυπονεί, τότε αφεϊκτως η Δύση θ' αντιμετώπιζε ενδοσυμμαχική θύελλα. Με δυναμικές αδυσώππτων αποδομήσεων και ανάλογων συνεπειών. Τις οποίες καθόλου δύσκολα μπορεί κάποιος επακριβώς να προϋπολογίσει. Οπότε και το κόστος τής έως και περιέργης ανοχής θα είναι ασύμμετρο. Αλλά οπωσδήποτε βαρύ. Ανοχής που αποβαίνει προδήλως ενθαρρυντική των τουρκικών αλαζονικών συμπεριφορών.

Αυτές οι έως και καταθλιπτικές – προπαντός όμως επικίνδυνες – υποτροπές αφορούν πρωταρχικά και αμεσότερα την Αθήνα. Γιατί ελληνικές είναι κατά πρώτο λόγο οι εδαφικές παράμετροι που βρίσκονται στο στόχαστρο των τουρκικών εμμονών. Επώνυμες. Από Θράκη έως Καστελλόριζο. Σε μια όχι νοητή, αλλά σαφώς προσδιορισμένη γραμμή. Με συγκεκριμένες περιοχές. Τις οποίες «νοερώς» (προς το παρόν) ο Ερντογάν συνεντάσσει στα πολυδιατυμπαζόμενα «σύνορα της καρδιάς» του! Η κατάσταση όπως τείνει να διαμορφωθεί (μετά και την ανώμαλη προσέγγιση των κυπριακών προσδοκιών) απαιτεί αποφασιστική ψυχραιμία κι επιβάλλει συνετή οπωσδήποτε διαχείριση. Κυρίως για να μην οπλισθούν τουρκικές αιτιάσεις. Να μη δοθούν επιζήτουμένες αφορμές. Αλλά και για ν' αποφευχθούν άστοχες αποφάσεις και σπασμοδικές αντιδράσεις. Πρέπει όμως ταυτόχρονα να δοθεί εξ υπαρχής και με απόλυτη σαφήνεια το μήνυμα της ελληνικής αποφασιστικότητας. Οτι δηλαδή: χωρίς εθνικιστικά σύνδρομα, και η Αθήνα και η Λευκωσία (ως τα υπό τις περιστάσεις κρατικά κέντρα του Ελληνισμού) δεν θα ενδώσουν και δεν θα δώσουν ποτέ «ην και ύδωρ». Οσον αφορά δηλαδή την εδαφική ακεραιότητα και την εθνική κυριαρχία. Μήνυμα και προς την Αγκυρα. Και ειδικότερα προς τρίτους που επιλέγουν επιτηδείο ουδετερότητα.

Ελληνικές είναι κατά πρώτο λόγο οι εδαφικές παράμετροι που βρίσκονται στο στόχαστρο των τουρκικών εμμονών από τη Θράκη έως το Καστελλόριζο

Κυπριακή ασφάλεια,

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΘΑΝΑΣΑ

Η ματιά στον χάρτη τρομάζει: ένα νησί στο μέσον της Ανατολικής Μεσογείου, περιβαλλόμενο σε απόσταση λίγων δεκάδων ναυτικών μιλίων από εστίες πολεμικών συρράξεων που έχουν ήδη ξεσπάσει ή μπορεί να ξεσπάσουν ανά πάσα στιγμή. Και το ίδιο το νησί χαρακωμένο από μια γραμμική αντιπαράταξη, με στρατούς, φυλάκια και οχυρούς σάκουσ άμμου που υποτίθεται ότι θα παράσχουν κάλυψη, αν χρειαστεί να ξαναρχίσει το πολεμικό πανηγύρι.

Η περιγραφή αυτή περιέχει ήδη τους λόγους που καθιστούν τη λύση του Κυπριακού απαραίτητη. Η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει τη μοναδική νησίδα ασφάλειας και ειρήνης σε μια ταλαιπωρημένη περιοχή. Να καταστεί οικονομικό και ενεργειακό κέντρο. Να ωθήσει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις

σε μια φάση συνεργασίας και καλής γειτονίας. Η αντιστροφή τρομάζει: χωρίς λύση, αυτό που αναμένεται είναι η οριστική διχοτόμηση: η προσάρτηση των κατεχομένων στην Τουρκία: η εκβιαστική ακύρωση των δυνατοτήτων εκμετάλλευσης των σημαντικών ενεργειακών αποθεμάτων του νησιού και ο διαρκής κίνδυνος μιας ελληνοτουρκικής σύρραξης.

Βάση των συνομιλιών είναι εδώ και τέσσερις δεκαετίες η δικινοτική διζωνική ομοσπονδία. Πρόκειται για ένα μοντέλο που θα διασφαλίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλη την επικράτεια της προς ίδρυση νέας Κυπριακής Δημοκρατίας, αποδίδοντας στις δύο κοινότητες μέγιστο βαθμό αυτονομίας στη ρύθμιση των εσωτερικών τους υποθέσεων και επιτρέποντας τόσο συνύπαρξη όσο σήμερα αυτές θέλουν και μπορούν να στηρίξουν. Σε μια επίσημη γενιά, οι κοινότητες αυτές μπορούν να αγαπηθούν ακόμη περισσότερο και – γιατί όχι; – να ενωθούν εις σάρκα μίαν.

Στις συνομιλίες των δύο τελευταίων ετών έχουν ήδη επιτευχθεί σημαντικές συγκλίσεις σε πολλά κεφάλαια της διαπραγμάτευσης. Οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων έχουν κατανοήσει ότι πρόκειται για την τελευταία ευκαιρία λύσης ενός προβλήματος που απασχολεί Κυπρίους και διεθνή κοινότητα από

ΑΠΕΛΜΕΝΤΕ ΚΑΤΑ ΑΡΕΤΟΛΟΓΟΥ

ελλαδικά παίγνια

το 1963 (και όχι, όπως πολλοί νομίζουν, από την τουρκική εισβολή του 1974). Αξίζει να σημειωθεί ότι πρόκειται για την πρώτη διαπραγμάτευση στην ιστορία του Κυπριακού που παρέμεινε –έως και τον Οκτώβριο του 2016– «κυπριακής ιδιοκτησίας». Δεν χειραγωγήθηκε από τις μητέρες-πατρίδες ή από τις λεγόμενες μεγάλες δυνάμεις. Δεν υπήρξε καν ουσιώδης εμπλοκή του ΟΗΕ, ο οποίος περιορίστηκε αποκλειστικά σε υπηρεσίες τεχνικής διευκόλυνσης της διαδικασίας. Η διαπραγμάτευση είχε πάντως την αμέριστη διακριτική υποστήριξη του συνόλου της διεθνούς κοινότητας – πλνν του ρωσικού υπουργείου Εξωτερικών, που διαρκώς εξέφραζε τους ενδοιασμούς του.

Σκηνικό σύγκρουσης

Είναι ακόμη πολύ νωρίς για να πληροφορηθούμε τα ακριβή αίτια της αποτυχίας των συνομιλιών στο Μον Πελεράν. Βέβαιο είναι ότι η αποτυχία αυτή δεν σημαίνει πλήρη και οριστική κατάρρευση της διαδικασίας. Εξίσου βέβαιο είναι ότι, τις τελευταίες εβδομάδες, η διαδικασία επιβαρύνθηκε από ένα σκηνικό σύγκρουσης στο οποίο συνεισέφεραν τόσο η Αγκυρα όσο και η Αθήνα – με την τελευταία να θέτει αφ' εαυτής και αυτοβούλως κόκκινες γραμμές

Η διαδικασία των συνομιλιών επιβαρύνθηκε από ένα σκηνικό σύγκρουσης στο οποίο συνεισέφεραν τόσο η Αγκυρα όσο και η Αθήνα – με την τελευταία να θέτει αφ' εαυτής και αυτοβούλως κόκκινες γραμμές στη διαπραγμάτευση

στη διαπραγμάτευση. Η πτυχή της ασφάλειας σε ένα μελλοντικό ομοσπονδιακό κράτος είναι πολλαπλώς επιβαρυντική: κάποιου Ελληνοκύπριου νιώθουν (δικαίως) απειλούμενοι από τον τουρκικό στρατό κατοχής. Κάποιοι Τουρκοκύπριοι νιώθουν (επίσης δικαίως) απειλούμενοι από τους Ελληνοκυπρίους, αναλογιζόμενοι όσα υπέστησαν την περίοδο 1963-74 αλλά και τα πολλά μικρή κλίμακας επεισόδια που προκάλεσαν εναντίον τους τα τελευταία χρόνια ελληνοκύπριοι εθνικιστές και που στο σύνολό τους έμειναν ατιμώρητα. Ενόψει τούτων, οι δύο ηγέτες αναλαμβάνουν δημοσίως ότι η όποια συμφωνία πρέπει να εδραιώνει το αίσθημα ασφάλειας της κάθε κοινότητας, χωρίς να γεννά φόβους στην άλλη. Αυτή η αφετηρία είναι επαρκής για την αναζήτηση ρυθμίσεων αμοιβαία αποδεκτών, ώστε να οδηγηθούμε σε οριστική λύση.

Δεν συμβάλλει, αντίθετα, η πρόσθετη διατύπωση αυτόνομων ελλαδικών αξιώσεων. Εννοώ, ενδεικτικά, την αναγόρευση, σε επίσημο έγγραφο του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών που αφέθηκε να διαρρηθεί τον Οκτώβριο, των ζητημάτων που αφορούν την ασφάλεια της υπό μετεξέλιξη Κυπριακής Δημοκρατίας σε «βασικό πυλώνα του ελληνικού [sic] δόγματος για την ασφάλεια». Θέλοντας να εμποδίσει την υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε τουρκικό «προτεκτοράτο», το υπουργείο Εξωτερικών την ανακρίβησει έτσι εκ προοιμίου σε ελληνικό προτεκτοράτο. Ιστορικός επειν, η αξίωση είναι προκλητική: έχοντας προκαλέσει το πραξικόπημα του 1974 και έχοντας αντιδράσει με μικρή κλίμακας συμβολικές κινήσεις στην τουρκική εισβολή που αυτό προκάλεσε, η κυβέρνηση της Αθήνας επιχειρεί τώρα να υποτάξει την Κύπρο στο δικό της «δόγμα για την ασφάλεια».

Φιλοδοξίες και ιδεοληψίες

Υπάρχουν ενδείξεις ότι στην επικράτεια των Αθηνών επιχειρείται να σπηθεί ένα πολιτικό παίγνιο με τραγικές ιστορικές επιπτώσεις. Προταγωνιστούν αντιπρόσωποι κύπριων πολιτικών που βλέπουν στη λύση του Κυπριακού την ακύρωση των προσωπικών τους φιλοδοξιών να γίνουν πρόεδροι της σημερινής, ακρωτηριασμένης Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι επιδιώξεις αυτές συναντώνται με αντιμπεριλιστικές ιδεοληψίες και εμμονές πρόην και νυν κομμουνιστών, περιλαμβανόμενου και του έλληνα υπουργού Εξωτερικών. Συναντώνται επίσης με την αναζήτηση πεδίων επίδειξης ενός ανεξόδου (για την ελληνική κυβέρνηση) πνεύματος αντίστασης, αλλά και με τον ακροδεξιό εθνικισμό των ανεξέλεγκτων κυβερνητικών συνταξίων. Συναντώνται, τέλος, με τις στρατηγικές επιδιώξεις της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής.

Η στάση αυτή αποτυπώθηκε κατά το διήμερο των συνομιλιών σε εμπρηστικό έγγραφο με το οποίο η Ελλάδα, προκειμένου να συμμετάσχει στην πολυμερή διάσκεψη για το ζήτημα των εγγυήσεων και της ασφάλειας, απαιτούσε να έχει υπάρξει προηγουμένως συμφωνία για αυτά τα ζητήματα. Άλλωστε, δηλαδή, ότι η συμφωνία πρέπει να υπάρξει πριν από τη διάσκεψη που θα τη διαπραγματευθεί! Η αποτυχία των συνομιλιών φαίνεται ότι οφείλεται και στο γεγονός ότι ο κύπριος πρόεδρος εγκλωβίστηκε (προσωρινά): σε αυτή την εσκεμμένα αδιέξοδη στάση.

Ο Έλληνας Πρωθυπουργός έχει υποχρέωση να αποτρέψει την ανάφλεξη του εκρηκτικού αυτού μείγματος. Η μόνη ιστορική, πολιτική και ηθική υποχρέωση που έχει η Αθήνα είναι να συμπαρασταθεί σε ό,τι αποφασίσει να αποδεχθεί η Λευκωσία. Ακόμη και αν αυτό είναι π.χ. μια συμφωνία στο κεφάλαιο της ασφάλειας για εγκατάσταση στο νησί μιας πολυεθνικής δύναμης, η οποία για συμβολικούς λόγους θα περιελάμβανε και λίγες εκατοντάδες τούρκους και έλληνες στρατιώτες.

ΠΙΣΩ ΑΠΟ
ΤΗ ΒΙΤΡΙΝΑ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΜΑΓΗΡΙΑΔΗ

Υποκρισία εντός κι εκτός

Η τραγωδία στο κέντρο υποδοχής της Μόριας στη Μυτιλήνη τα μεσάνυχτα της Πέμπτης, με τους δυο νεκρούς κοούδους πρόσφυγες από το Ιράκ και τους οκτώ τραυματίες, φτίζει και πάλι την κρυμμένη ανικανότητα της πολιτείας να εξασφαλίσει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης για τους πρόσφυγες, που διαμένουν στους πρόχειρους καταυλισμούς. Ένα ατύχημα, μια φωτιά που προκαλείται από φιάλη υγραερίου επεκτείνεται αμέσως στις διπλάνες σκηνές, αφού στα hotspots των νησιών επικρατεί το αδιαχώρητο. Και αρκεί ένα τέτοιο περιστατικό για να ξεσπάσουν συμπλοκές. Μετά καταλήγουμε στο χάος.

Τη σημερινή κρίση του Μεταναστευτικού δεν την προκαλούν πια οι αριθμοί, που πέρουν το καλοκαίρι προκαλούσαν ίλιγγο. Από τη στιγμή που εφαρμόστηκε η συμφωνία ΕΕ - Τουρκίας, ο αριθμός των προσφύγων που φτάνει καθημερινά στην Ελλάδα μειώθηκε δραστηρικά. Συνήθως δεν ξεπερνούν τους εκατό. Με τον βαλκανικό διάδρομο κλειστό και τις συνθήκες διαβίωσης τραγικές, λίγοι είναι αυτοί που επιδιώκουν το πέρασμα στο Αιγαίο. Αφού η Ελλάδα δεν προσφέρει πια προοπτική διαφυγής στη Βόρεια Ευρώπη, δεν υπάρχει λόγος να μένουν εγκλωβισμένοι στα νησιά. Το ερώτημα όμως, αφορά το πώς θα βγάλουν τον χειμώνα οι χιλιάδες άνθρωποι που παραμένουν παγιδευμένοι στους χώρους υποδοχής, αφού βάσει της συμφωνίας, δεν τους επιτρέπεται – μέχρι να εξεταστεί το αίτημα ασύλου που έχουν υποβάλει – να μετακινηθούν στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Τη σημερινή κρίση του Μεταναστευτικού την προκαλεί η αδυναμία της πολιτείας να εξασφαλίσει ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης για τους πρόσφυγες και μη ενωλιτικές για την τοπική κοινωνία, εκεί όπου οι κάτοικοι αισθάνονται πως οι πρόσφυγες ήρθαν για να μείνουν. Το κενό της πολιτείας έρχονται συνήθως να καλύψουν οι συνήθειες ύπνου, τα μέλη της Χρυσής Αυγής που βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για επιθέσεις εναντίον προσφύγων και ξυλοδαρμούς των Ελλήνων που εμπλέκονται με τους πρόσφυγες. Σύμφωνα, η διαχείριση του ζητήματος υπερέβαινε τις επιχειρησιακές δυνατότητες του ελληνικού κράτους, όμως εδώ κι έναν χρόνο περίπου τα κονδύλια που έχουν διατεθεί από την Ευρώπη υπολογίζονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια και κατευθύνονται σε ΜΚΟ αλλά και ημετέρους υπεργολάβους για εγκαταστάσεις, διατροφή, περίθαλψη και δεν δικαιολογούν την εικόνα.

Την ίδια στιγμή, το πρόγραμμα μετεγκατάστασης – γνωστό ως relocation – στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, κερκινωβατεί. Λιγότεροι από 5.000 πρόσφυγες έχουν φύγει, ενώ η συμφωνία προβλέπει ότι οι ευρωπαϊκές χώρες θα υποδεχθούν 66.400 από την Ελλάδα μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2017. Κι αν η ελληνική γραφειοκρατία καθυστερεί τις διαδικασίες απονομής ασύλου, οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις κρύβονται πίσω από το χαλαρό ευρωπαϊκό πλαίσιο για να αποφύγουν την υποχρέωσή τους να δεχθούν πρόσφυγες στις χώρες τους. Ενώ δεν έχουν ενισχύσει τις ελληνικές υπηρεσίες ασύλου με πρόσθετο προσωπικό – όπως οι κυβερνήσεις τους έχουν υποσχεθεί. Κι όσο οι απελπισμένοι πρόσφυγες, εγκλωβισμένοι στους καταυλισμούς περιμένουν τον δύσκολο χειμώνα, Ελλάδα και Ευρώπη εύχονται να μην κάνει πράξη τις απειλές του ο Ερντογάν κι αφήσει τις ροές και πάλι ανεξέλεγκτες. Για αυτό το σενάριο, οι κυβερνητικοί κάνουν μόνο τον σταυρό τους.

Ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Μπαν Κι Μουν (κέντρο), ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης (δεξιά) και ο τουρκοκύπριος ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί στο ελβετικό θέρετρο Μον Πελεράν